

PARTER

Klagande

Gröndals Intresseförening
c/o Lennart Sundin
Gröndalsvägen 206
117 69 Stockholm

Motpart

1. Skanska Sverige AB, Region Nya Hem Sverige
112 74 Stockholm
2. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun
Box 8314
104 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2021-10-29 i ärende nr 403-64982-2021, se bilaga 1

SAKEN

Klagorätt

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen undanröjer länsstyrelsens beslut och återförvisar målet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beslutade att bevilja rivningslov för rivning av Nitrolackfabriken på fastigheten Lövholmen 12, Liljeholmen. Gröndals Intresseförening (intresseföreningen) överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen). Länsstyrelsen avvisade överklagandet på grund av att intresseföreningen inte ansågs ha rätt att överklaga beslutet om rivningslov. Intresseföreningen har nu överklagat till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Intresseföreningen har yrkat att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut ska ge den rätt att överklaga rivningslovet. Intresseföreningen har till stöd för sin talan anfört sammanfattningsvis följande.

Mot bakgrund av de krav Århuskonventionen ställer, som har fått genomslag i vägledande domar, finns det anledning att se över tidigare praxis så att föreningar med syfte att värna kulturmiljöintressen ska tillerkännas klagorätt vid beviljat rivningslov.

Intresseföreningen registrerades i juli 2013. Medlemsmatrikeln visar för närvarande att föreningen har 50 medlemmar. Genom sin verksamhet har dock föreningen allmänhetens stöd i den utsträckning att föreningen bör ha rätt att klaga. Av föreningens stadgar framgår att ett framträdande syfte med den verksamhet föreningen bedriver är att verka för en sund utveckling av stadsdelen Gröndal, där framför allt miljövärden ska värnas. För att uppnå detta ska föreningen sträva efter att uppmärksamma enskilda och organisationer röster i lokalsamhället samt främja samverkan mellan gemensamma intressen. Utifrån denna verksamhetsidé har föreningen alltsedan föreningen bildades 2013 uppmärksammat och reagerat när viktiga miljö- och kulturmiljövärden i Gröndal hotats av exploateringsplaner. Föreningen har under hela denna tid kontinuerligt bevakat utvecklingsplaner från stadsplanerings- och exploateringsnämnden, vidgat offentligheten för dessa planer på föreningens hemsida samt lämnat synpunkter när värdefulla miljö- och

kulturmiljövärden har hotats. Därtill har mer informella kontakter tagits och skrivelser ställts till ansvariga myndigheter och politiker i samband med framför allt ovan nämnda planerings- och beslutsprocesser. I opinionsbildande syfte har föreningen skrivit insändare i lokala tidningar och nyhetssajter för Hägersten/Liljeholmen. I samverkan med det lokala miljöengagemanget har föreningen medverkat i protestaktioner för att manifesteras miljöskyddsintressena.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Av 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och 42 § förvaltningslagen (2017:900), FL, följer att beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

Av 16 kap. 13 § miljöbalken framgår att ideella föreningar som har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, inte är vinstdrivande, har bedrivit verksamhet i Sverige i minst tre år och har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att den har allmänhetens stöd, får överklaga bland annat beslut om tillstånd enligt miljöbalken.

För att organisationen ska anses ha allmänhetens stöd bör den exempelvis kunna visa att den har god lokal förankring hos den befolkning som är berörd av den verksamhet eller åtgärd som är i fråga eller att organisationen aktivt har deltagit i den process som är aktuell, t.ex. under samrådsförfarandet, och då företrätt en bred allmänhet på olika sätt (se prop. 2009/10:184 s. 66). Tillämpningen av bestämmelsen ska vara generös och ske med beaktande av Århuskonventionen och bestämmelsens bakomliggande syfte, dvs. att ge miljöorganisationer en omfattande och lättillgänglig möjlighet att överklaga. Detta ska gälla även i fall då återverkningarna på miljön inskränker sig till lokala förhållanden (se NJA 2012 s. 921).

I praxis har en organisation med färre än 100 medlemmar ansetts ha allmänhetens stöd då de bl.a. regelbundet ordnade aktiviteter för allmänheten (se MÖD 2015:17).

Även den omständigheten att föreningen har varit verksam på lokal, regional och central nivå i de demokratiska processerna har givits betydelse vid en sammanvägd bedömning av om en förening ska anses ha allmänhetens stöd (se NJA 2020 s. 845).

I 13 kap. 12 och 13 §§ PBL anges att miljöorganisationer som uppfyller kraven i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut om detaljplan, bygglov och positivt förhandsbesked under vissa angivna förutsättningar. Vad gäller beslut om att ge bygglov eller positivt förhandsbesked krävs att beslutet avser vissa specifika åtgärder och att åtgärden ska föregås av en bedömning av om den kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslut om rivningslov är inte uttryckligen angivna i bestämmelsen i 13 kap. 12 och 13 §§ PBL. Av praxis följer att angivna bestämmelser inte uttömmande reglerar miljöorganisationers rätt att klaga på beslut som berör miljön och naturskyddet (se NJA 2020 s. 190 och prop. 2020/21:174 s. 145). Rätten att klaga på beslut enligt PBL måste även bedömas utifrån de krav som följer av Århuskonventionen. Av Århuskonventionen följer att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt, har rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Med allmänhet avses enligt artikel 2.4 i konventionen bl.a. föreningar och organisationer.

En förening som har till uppgift att tillvarata kulturmiljöintressen har ansetts ha rätt att klaga på ett beslut om att anta en detaljplan som aktualiserar hänsynstaganden som är relaterade till kulturmiljön (se NJA 2020 s. 641, jfr HFD 2018 ref. 10 II).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer inledningsvis att intresseföreningen är en organisation som har till uppgift att tillvarata kulturmiljöintressen.

Då intresseföreningen enligt egen uppgift har endast 50 medlemmar, är frågan om den kan anses ha allmänhetens stöd, och därmed uppfyller kraven för talerätt.

Intresseföreningen har anfört att den kontinuerligt bevakar kommunens utvecklingsplaner i området, informerar om sådana planer på sin hemsida samt har deltagit i de demokratiska processerna genom att lämna formella och informella synpunkter när värdefulla miljö- och kulturmiljövärden har hotats. Föreningen har vidare verkat som opinionsbildare genom att skriva insändare i lokala tidningar och nyhetssajter, samt medverkat i protestaktioner.

Det finns enligt domstolen inte anledning att ifrågasätta de omständigheter som föreningen har redogjort för. En generös och sammanvägd bedömning av omständigheterna, varvid hänsyn tagits även till antalet medlemmar i föreningen, leder enligt mark- och miljödomstolen till att intresseföreningen får anses ha visat att den har allmänhetens stöd, och därmed är en sådan organisation som har rätt att överklaga beslut som rör detaljplaner och bygglov enligt 13 kap. 12 och 13 §§ PBL.

Som nämnts är beslut om rivningslov inte ett sådant beslut som avses i 13 kap. 12 eller 13 §§ PBL. Av ovan redogjord rättspraxis framgår dock att dessa bestämmelser inte uttömmande reglerar föreningars klagorätt eller vilka beslut som föreningar kan klaga på.

Beslut om rivningslov aktualiserar många gånger hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön. Enligt Stockholm stads översiktsplan framgår att Nitrolackfabriken har ett särskilt kulturhistoriskt värde och är grönklassad enligt den kulturhistoriska klassificeringskartan. Av utredningen i målet framgår vidare att Stadsmuseet avstyrkt förslaget till rivning av byggnaden med hänvisning till de kulturhistoriska värdena. Då frågan om rivning av Nitrolackfabriken aktualiserar hänsynstaganden relaterade till kulturmiljö bedömer mark- och miljödomstolen att intresseföreningen har klagorätt med stöd av 13 kap. 8 § PBL och 42 § FL.

Den materiella frågan om det var rätt av nämnden att bevilja rivningslov ska i enlighet med instansordningsprincipen prövas av länsstyrelsen i första hand. Således ska länsstyrelsens avvisningsbeslut undanröjas och målet visas åter till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 3 mars 2022.

Karin Röckert

Johan Andrade Hagland

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Karin Röckert, ordförande, och tekniska rådet Johan Andrade Hagland. Målet har handlagts av tingsnotarien Agnes Perbo.

Gröndals Intresseförening

grondalsintresse@gmail.com

Svenska byggnadsvårdsföreningen

hannes.granberg@byggnadsvard.seNACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4INKOM: 2021-12-06
MÅLNR: P 8766-21
AKTBIL: 5

Överklagande av beslut om rivningslov för rivning av Nitrolackfabriken på fastigheten Lövholmen 12, Liljeholmen, i Stockholms kommun

Beslut

Länsstyrelsen avvisar överklagandena.

Beskrivning av ärendet

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden), beslutade den 22 juni 2021, § 6, Dnr 2020-15803-575, att, med stöd av 9 kap. 34 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, bevilja rivningslov för rivning av Nitrolackfabriken på fastigheten Lövholmen 12, Liljeholmen. För beslutet och tillhörande tjänsteutlåtande, se bilaga 1 och 2.

Länsstyrelsen beslutade den 13 september 2021, Dnr 59390-2021, att avvisa Hägerstens Hembygdsförenings överklagande av nämndens beslut. För det beslutet i dess helhet (utan bilagor), se bilaga 3.

Gröndals Intresseförening samt **Svenska byggnadsvårdsföreningen** har också överklagat nämndens beslut, se bilaga 4-5.

Motivering till beslutet

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens tidigare beslut i bilaga 3.

Länsstyrelsen bedömer alltjämt att praxis i nuläget inte kan ges den tolkningen att en förening med syfte att värna om kulturmiljöintressen har klagorätt såvitt avser ett beslut om beviljat rivningslov. Vad föreningarna har anfört föranleder ingen annan bedömning. Länsstyrelsen bedömer därför att Gröndals Intresseförening samt

Svenska byggnadsvårdsföreningen inte har rätt att överklaga det aktuella beslutet om rivningslov. Överklagandena ska därmed avvisas.

Information

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 6 med överklagandehänvisning.

Beslutande

Beslutet har fattats av jurist Lovisa Ristner.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Kopia till

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

kristina.kallin@skanska.se

Bilagor

1. Nämndens beslut
2. Tjänsteutlåtandet
3. Länsstyrelsens beslut i ärende 59390-2021
4. Överklagande från Gröndals Intresseförening
5. Överklagande från Svenska byggnadsvårdsföreningen
6. Överklagandehänvisning mark- och miljödomstolen

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.